

L'ACCC és membre de: World Federation of Science Journalists

European Union of Science Journalists' Associations

Federació d'Organitzacions Catalanes
Internacionalment Reconegudes

Confederación de Sociedades Científicas de España

Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació

EUSJA

FECYT
FUNDACIÓN ESPAÑOLA
PARA LA CIENCIA
Y LA TECNOLOGÍA

UCCG
RED DE UNIDADES DE
CULTURA CIENTÍFICA
Y DE LA INNOVACIÓN

La Junta de l'ACCC envia una carta a la direcció de COM Ràdio per a reclamar la continuïtat de l'«Eureka!»

Després que l'emissora dirigida per Rafael de Ribot decidís prescindir del programa

Un dels pocs programes de divulgació científica de la ràdio en català, l'*Eureka!*, arriba al seu punt final. Rafael de Ribot, el nou director de COM Ràdio, ha comunicat a la directora del magazine que el programa no continuarà després de la restructuració de la graella de programació de l'emissora. Dirigit per Mònica López, sòcia de l'ACCC, l'espai portava en antena tres anys a les ones barcelonines amb la ciència com a protagonista.

Mònica López, directora de l'«Eureka!», acompanyada a la seva dreta per Pere Figuerola, copresentador del programa (foto: pàgina de Facebook de l'«Eureka!»: <http://on.fb.me/QefD1Q>)

Amb motiu d'aquesta decisió, la Junta de l'ACCC ha enviat una carta adreçada al director de l'emissora per a reclamar la continuïtat del programa. Podeu llegir la carta al següent enllaç: <http://bit.ly/M8dY9s>.

ESOF 2012: «and I still haven't found what I'm looking for»

Crònica de l'Euroscience Open Forum (ESOF) celebrat a Dublín del passat 11 al 15 de juliol

Michele Catanzaro (ACCC). Gairebé una dècada després de la primera edició, a l'*Euro Science Open Forum* (ESOF) [<http://www.esof.eu/>] encara li falta un objectiu clar. Els ponents i els temes de l'edició que es va celebrar el juliol a Dublín [<http://esof2012.org/>] eren d'alta qualitat. Però l'esdeveniment no ha trobat encara el seu públic.

He tingut el privilegi de participar a ESOF 2012 gràcies a una beca per a *freelancers* membres d'associacions de periodistes científics (com l'ACCC o l'AECC), oferta per la *Irish Science and Technology Journalist Association* (ISTJA) [<http://www.wfsj.org/associations/page.php?id=107>]. Els becats vam rebre un tracte esplèndid, l'organització de la conferència en general va ser perfecta i la seva seu molt maca: un cilindre de cristall davant el riu Liffey i els seus «docks».

Vaig tornar d'ESOF 2012 amb una bona col·lecció de targetes de visita de científics, polítics i periodistes: va ser un excel·lent esdeveniment de *networking*, amb oportunitats per conèixer gent nova interessant i veure vells companys. A la trobada, també hi va haver una assemblea de la *World Federation of Science Journalists* (WFSJ) [<http://www.wfsj.org/>]: s'hi van aprovar uns nous estatuts que defineixen l'entitat com a una *charity*, cosa que li permet assegurar i incrementar el finançament de l'*Assessium Foundation* [<http://www.adessium.org/>], l'entitat que dona els diners per al funcionament diari de la federació. També, a partir d'ara, hi haurà una directora executiva dedicada a temps complet a la WFSJ, Danielle Vinette.

No van faltar els esdeveniments destacats. El directiu del CERN Rolf-Dieter Heuer va parlar del recent descobriment del bosó de Higgs (o d'una partícula que se li assembla molt). Craig Venter va pronunciar al Trinity College la xerrada «*What is*

L'ACCC és membre de: World Federation of Science Journalists

European Union of Science Journalists' Associations

Federació d'Organitzacions Catalanes
Internacionalment Reconegudes

Confederación de Sociedades Científicas de España

Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació

EUSJA

FECYT
FUNDACIÓN ESPAÑOLA
PARA LA CIENCIA
Y LA TECNOLOGÍA

UCCG
RED DE UNIDADES DE
CULTURA CIENTÍFICA
Y DE LA INNOVACIÓN

life in 2012?», una actualització de la famosa «*What is life?*», feta per Erwin Schrödinger al mateix lloc el 1943. Brian Greene va dissertar sobre l'estat de la teoria de les cordes i Helga Nowotny sobre la utilitat del coneixement inútil.

Entre els temes d'actualitat, es va parlar de la ciència i la primavera àrab i del dopatge a les olimpíades. També hi va haver un parell de debats sobre comunicació científica, on es van presentar experiències de periodisme de dades i d'investigació: són esdeveniments «terapèutics», dels quals un reporter surt amb ganes de menjar-se el món.

No obstant, vaig tenir la sensació que el fil musical de l'esdeveniment era la famosa cançó del grup irlandès U2: «*and I still haven't found what I'm looking for*». En un parell d'ocasions, els ponents van admetre còpidament que no tenien ni idea de quin públic tenien al davant. En una altra, em vaig trobar en una xerrada on un professor explicava què és el mètode científic: no havia viatjat fins a Dublín perquè m'expliquessin això, després d'un doctorat i 10 anys de reporterisme científic.

5 Days / 5 Nobel Laureates /
50 Countries / 500 Speakers
5000 People / 27 Keynotes

**ESOF2012
DUBLIN**

JULY 11TH - 15TH DUBLIN, IRELAND
EUROSCIENCE OPEN FORUM 2012

Cartel de l'ESOF 2012 (imatge: www.esof2012.org)

En general, la força de molts dels temes i dels ponents va ser aiguada per una falta d'objectius clars: xerrades massa divulgatives, sense destacar els conflictes, sense entrar en temes delicats... Sospito que la raó principal d'això és que ESOF no té clar els seus públics. És massa car per al públic general. Massa orientat a la divulgació per als científics. És massa genèric per als responsables de la política i la gestió de la ciència. I massa allunyat dels temes conflictius per als periodistes.

No sóc qui pugui donar consells als organitzadors. Estic segur que han fet un treball excel·lent: crec que no és una qüestió d'esforç, sinó d'enfocament dels objectius. No obstant, m'atreveixo a donar un parell de consells.

L'esdeveniment podria ser un fòrum ideal per un debat franc i obert sobre la política científica a Europa i als països que l'integren. Però, perquè això funcioni, cal que els ponents hagin d'encarar-se amb una varietat de posicions crítiques i punts de vista diferents.

Fotografia promocional de l'esdeveniment (foto: www.esof2012.org)

La xerrada de la comissària d'investigació Máire Geoghegan-Quinn va consistir essencialment en repetir que la ciència és important per a Europa, sense més detalls. El responsable d'exploració robòtica de l'ESA, l'espanyol Álvaro Giménez Cañete, es va limitar a fer una llista d'èxits passats i futurs de l'ESA, sense entrar en les dures retallades que amb tota probabilitat li esperen a l'entitat a la reunió dels ministres de 2013. L'únic esdeveniment amb una diversitat d'opinions clara va ser un interessant debat sobre l'accés obert a les publicacions científiques.

Una altra idea seria triar atentament aquells temes científics sobre els quals hi hagi un debat viu dins del món de la ciència i entre els científics i altres actors socials. Això es va fer, en part, en les tres sessions de *Hot Science* que van parlar, entre d'altres temes, del *fracking* i de la seguretat de les nanotecnologies. La primera va fer tot exhaurit i molts ens vam haver de quedar a fora: aquests debats són interessants per als científics, els polítics, els periodistes i la societat en general.

L'ACCC és membre de: World Federation of Science Journalists

European Union of Science Journalists' Associations

Federació d'Organitzacions Catalanes
Internacionalment Reconegudes

Confederación de Sociedades Científicas de España

Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació

EUSJA

FECYT
FUNDACIÓN ESPAÑOLA
PARA LA CIENCIA
Y LA TECNOLOGÍA

Les meves observacions pretenen ser una crítica constructiva. Encara que a ESOF li falta enfocament, crec que és un esdeveniment necessari. Avui més que mai són necessaris els moments que creuen les fronteres de les disciplines i dels països i generen opinions i debats informats. Crec que a ESOF no li falta gaire per ser un d'aquests moments, si es mou en la direcció correcta.

Obertes les inscripcions per al Campus Gutenberg

L'esdeveniment, que citarà comunicadors científics a la UPF al setembre, ha publicat el seu programa d'activitats

L'organització del Campus Gutenberg de comunicació i cultura científica ha publicat el programa de la cita que tindrà lloc el 17 i 18 de setembre al Campus de la Comunicació de la Universitat Pompeu Fabra (UPF) de Barcelona. A més, ja és possible inscriure's a les activitats de l'esdeveniment.

El Campus Gutenberg és un punt de trobada dels professionals de la comunicació i divulgació científiques. Arriba a la segona edició amb la intenció de consolidar-se com una plataforma per a donar a conèixer les activitats que es desenvolupen en aquest sector a les noves generacions de professionals i a l'ampli públic interessat per la divulgació científica.

Capçalera del web de l'organització (imatge:
www.occ.upf.edu/gutenberg/)

Els microdiàlegs coordinats per l'ACCC

L'Associació Catalana de Comunicació Científica (ACCC) repeteix la cita de l'any passat

tornant a coordinar una sèrie de microdiàlegs. Aquesta acció consisteix en un conjunt de petits tallers amb experts en diferents aspectes relacionats amb la comunicació científica d'una mitja hora de durada. A cada microdiàleg poden assistir-hi fins a cinquanta persones. L'exposició del ponent finalitza amb un petit debat amb els assistents.

Els microdiàlegs tindran lloc de forma simultània el 17 de setembre, de 12.15 a 13.00, sobre les següents temàtiques: «*Animaciones 3D al servicio de la ciencia*», amb Carlos Llusà, director creatiu de Formas Naturales; «*Art i ciència per a la innovació*», relacionat amb el projecte europeu *Knowledge Incubation in Innovation and Creation for Science* (KIICS), amb Anna Calderer, coordinadora del projecte; «*Emigración virtual o cómo publicar en medios extranjeros*», amb Gonzalo Casino, periodista científic; «*Xarxes Socials? Sí. Però no sense estratègia!*», amb Margarida Mas Sardà, directora de Galènia Comunicació Mèdica i consultora en comunicació del sector salut; «*La ciència d'aquí vista des d'allà*», amb Sílvia Bravo, cap de comunicació i difusió científica de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont (ICP), i Laia Cendrós, responsable de premsa del Centre de Regulació Genòmica (CRG); «*Consejos para financiar mi proyecto de divulgación científica*», amb Gonzalo Remiro, del departament de Cultura Científica i de la Innovació de la Fundación Española para la Ciencia y la Tecnología (FECYT); «*Museología en la intersección entre ciencia y arte*», amb Guillermo Fernández, consultor de projectes museístics i coordinador de museologia científica al Màster de Comunicació científica, mèdica i mediambiental de la UPF; «*Divulgació científica i blocs, una bona idea?*», amb Eva Pastor, responsable de cultura i comunicació del Jardí Botànic de la Universitat de València (UV); «*Noves relacions entre professionals de la salut i usuaris a través de les xarxes socials*», amb Míriam Cañas, responsable d'edició i social Media a Forumclínic; «*Tenen èxit els projectes d'emprenedoria en comunicació científica?*», amb Hèctor Ruiz, biòleg, empresari i director de DigitalText y de la revista *Eureka* i «*¿Cómo crear un blog de éxito sobre nuevas tecnologías? Casos prácticos*», amb Julia Rodríguez, periodista i

L'ACCC és membre de: World Federation of Science Journalists

European Union of Science Journalists' Associations

Federació d'Organitzacions Catalanes
Internacionalment Reconegudes

Confederación de Sociedades Científicas de España

Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació

EUSJA

FECYT
FUNDACIÓN ESPAÑOLA
PARA LA CIENCIA
Y LA TECNOLOGÍA

UCC-i
RED DE UNIDADES DE
CULTURA CIENTÍFICA
Y DE LA INNOVACIÓN

responsable del bloc *El Código Gutenberg*.

L'idioma del títol de cada microdiàleg indica la llengua en què es conduirà.

Hi ha més informació sobre el Campus al web de l'organització: <http://bit.ly/qC9Bpl>. També és possible conèixer com va ser la primera edició a través de la crònica elaborada per l'ACCC: <http://bit.ly/qzwt7i>

Pedro Alonso: «Cada 30 segons mor algú de malària al món»

El director de l'Institut de Salut Global de Barcelona imparteix la conferència «Malària, malaltia d'un món desigual» a l'Ateneu Barcelonès

Xavier Joya (ACCC). Fa cent anys, la salut mundial estava dividida: d'una banda els països desenvolupats (Estats Units, Canadà i Europa), on es gaudia de bona salut, i de l'altra, la resta de països, que presentaven condicions de salut pèssimes. A l'actualitat, tot i que a moltes persones els pugui sorprendre, la salut a la Xina, a l'Índia o a alguns països de l'Amèrica Llatina ha millorat de forma sorprenent, fent créixer així la supervivència dels seus habitants. Aquesta millora s'ha degut fonamentalment al desenvolupament de les vacunes i dels antibiòtics. «La major revolució de la història de la humanitat», declarava Pedro Alonso, director de l'Institut de Salut Global de Barcelona (ISGlobal.org), «ha estat l'eradicació de la verola i la propera eliminació de la poliomielitis, el xarampió i la rubèola».

«El major repte que té la recerca al segle XXI és eliminar la unió entre pobresa i malaltia». Així de contundent es mostrava Alonso, qui es va referir a malalties com la sida, la malària i la tuberculosi, que causen al voltant de 6 milions de morts cada any, majoritàriament en països en vies de desenvolupament. Això, va comentar el director de l'ISGlobal, provoca un cercle viciós entre pobresa i malaltia ja que la població cau malalta perquè és

pobra i és més pobra encara perquè emmalalteix més.

La malària és una malaltia produïda per paràsits del gènere *Plasmodium*. Entre 700.000 i 2,7 milions de persones moren cada any per causa d'aquesta afecció, més del 75 per cent de les quals són nens i nenes que viuen en zones endèmiques de l'Àfrica. La principal forma d'infecció de la malària és a través de la picada del mosquit del gènere *Anopheles*.

Pedro Alonso (esquerra) amb Michele Catanzaro (dreta) durant la darrera ponència del cicle «Una altra manera de mirar la salut»
(Foto: Xavier Joya)

Aquesta malaltia és el paradigma de malaltia relacionada amb la pobresa. En aquest sentit, Pedro Alonso va anunciar que la malària «per sí sola fa baixar cada any un 1,3% del producte interior brut (PIB) en els països on té més incidència» i que «en els últims trenta-cinc anys acumula una disminució del 32% del PIB». Per fer-nos una idea del gran valor d'aquestes dades, a països com Espanya, s'ha patit una reducció del PIB del 0,3% en els darrers anys. El director de l'Institut de Salut Global de Barcelona va afirmar que «la malària aixafa les capacitats de desenvolupament d'aquests països, però implantar-hi centres de recerca pot ajudar a remoure aquesta llosa que impedeix fer créixer l'economia i fomentar el desenvolupament de la societat».

L'Hospital Clínic de Barcelona, en col·laboració amb l'ISGlobal i el Centre de Recerca en Salut Internacional de Barcelona (CRESIB), va fundar fa catorze anys el Centre de Recerca en

L'ACCC és membre de: World Federation of Science Journalists

European Union of Science Journalists' Associations

Federació d'Organitzacions Catalanes
Internacionalment Reconegudes

Confederación de Sociedades Científicas de España

Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació

EUSJA

FECYT
FUNDACIÓN ESPAÑOLA
PARA LA CIENCIA
Y LA TECNOLOGÍA

Salut de Manhiça a la província de Maputo, a Moçambic, un dels deu països més pobres del món. Allà, va comentar Pedro Alonso, «tractem de buscar solucions als problemes aportant l'únic que tenim: el coneixement».

En aquest centre no s'investiga només el desenvolupament de la vacuna anomenada RTSS, que es troba en fase de desenvolupament III, sinó «també treballem en el desenvolupament de fàrmacs contra la malària, i intentem entendre la patogènia del microorganisme», va afegir Alonso. A més, una de les línies prioritàries del centre és la prevenció del contagi en la mainada i en les dones embarassades. Però no es prioritza només l'eradicació de la malària, sinó que «a més es treballa en la malnutrició, que agreuja la qualitat de vida», declarava l'investigador.

El ponent va tancar la intervenció citant les paraules de Jawaharlal Nehru, primer ministre de l'Índia Independent: «el futur pertany a la ciència i als que són amics d'ella», en clara al·lusió al fet que una de les possibles solucions per als països en vies de desenvolupament és impulsar la ciència per eradicar les malalties endèmiques que pateixen.

Podeu veure la crònica en vídeo elaborada per l'ACCC al següent enllaç: <http://bit.ly/LEm9eN>

L'ACCC i la Fundació Institució Catalana de Suport a la Recerca lliuren els premis X(p)rimenta 2012

Als millors vídeos sobre ciències fets per escolars catalans

El director de la Fundació Institució Catalana de Suport a la Recerca, Pere Pardo, i la presidenta de l'Associació Catalana de Comunicació Científica, Cristina Ribas, van lliurar el passat 26 de juny els premis X(p)rimenta 2012 als millors vídeos sobre ciències enregistrats per alumnes de primària,

secundària i batxillerat.

A aquesta segona edició de l'X(p)rimenta, s'han presentat 132 treballs, dels quals s'han premiat set, i vint-i-un han rebut una menció especial. Els vídeos premiats mostren experiments sobre la construcció d'un submarí, l'acceleració de la gravetat, la conducció de l'electricitat a l'aigua, l'electromagnetisme, els fenòmens físics de la llum, la pila de Volta i la composició dels moviments.

Podeu consultar la llista de guanyadors en el butlletí de juny o al següent enllaç: <http://bit.ly/JXafiM>

Un dels experiments (foto: www.recercaenaccio.cat)

Presentació de «Red Fractal», un projecte enfocat a la comunicació social de la ciència i la tecnologia

Dirigida per Luis Ángel Fernández Hermana,
expresident de l'ACCC

El Citilab va acollir el passat 29 de juny la presentació de la *Red Fractal*, una innovadora plataforma de generació col·lectiva de coneixement en xarxa enfocada a la comunicació social de la ciència i la tecnologia. La *Red Fractal* neix amb l'objectiu de construir nou coneixement mitjançant processos de treball col·lectiu i col·laboratiu en xarxa i es planteja el repte d'apropar la producció de la

L'ACCC és membre de: World Federation of Science Journalists

European Union of Science Journalists' Associations

Federació d'Organitzacions Catalanes
Internacionalment Reconegudes

Confederación de Sociedades Científicas de España

Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació

EUSJA

FECYT
FUNDACIÓN ESPAÑOLA
PARA LA CIENCIA
Y LA TECNOLOGÍA

ciència i la tecnologia als interessos de la ciutadania.

La *Red Fractal*, finançada en la seva primera fase per la Fundació La Caixa i el Citilab, és un experiment de nou encuny per assajar models innovadors de comunicació social de la ciència i la tecnologia. Aquest va ser l'eix de debat a la presentació conduïda pel director del projecte, Luis Ángel Fernández Hermosa, a qui van acompanyar durant la sessió Miquel Barceló, vicerector de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) i director del Premi de Ciència Ficció de la UPC; Javier González, director gerent del Citilab, Mara Dierssen, neurobiòloga investigadora del Centre de Regulació Genòmica, i Ignasi López, subdirector de l'àrea de Ciència, Investigació i Medi Ambient de la Fundació La Caixa.

Apropar la producció de la ciència i la tecnologia als interessos de la ciutadania

La ciutadania té avui un paper passiu davant volums ingents d'informació generada per la ciència i la tecnologia que, d'una o altra manera, els afecta en la seva vida, en les seves preocupacions o en els seus interessos. Per això, la *Red Fractal* proposa una nova manera de construir coneixement de manera col·lectiva i en xarxa per tal que científics, investigadors, experts, tecnòlegs, artistes i ciutadans contribueixin a desenvolupar noves formes de comunicació en els camps de la ciència i la tecnologia. Apropar la producció de la ciència i de la tecnologia als interessos i preocupacions dels ciutadans és un dels propòsits fonamentals del projecte.

Preguntes generadores de col·laboració

Per aconseguir aquesta connexió entre ciència, tecnologia i interessos de la ciutadania, la *Red Fractal* es desplegarà a través d'una sèrie de temes enunciats com preguntes de tipus existencial,

per a les quals tothom té respostes. Es plantejaran preguntes que només es poden abordar de forma transversal, des de la perspectiva combinada de diverses àrees de coneixement i de l'experiència artística i social.

El primer tema de la *Red Fractal* és la pregunta: «El nostre futur és el ciborg?», a partir de la qual es tractarà d'abordar la integració home/màquina i els sorprenents paisatges que dibuixen les denominades «tecnologies convergents»: biotecnologia, nanotecnologia, neurociències i tecnologies de la societat de la informació.

El medi

El projecte de la *Red Fractal* disposarà d'un mitjà de comunicació propi, el *Medi@ de la Red Fractal*, obert al públic i d'accés lliure, en el qual es publicaran només informacions procedents de les activitats que es desenvolupen en el projecte.

Vegeu-ne més informació al web de l'organització: <http://bit.ly/NDM6OU>

Resum de la llista de correu de l'ACCC

Els temes tractats al juliol

Els últims espetecs del descobriment del bosó de Higgs van ser protagonistes a l'inici del mes de juliol. La Universitat de Barcelona va anunciar a la llista que els darrers resultats sobre aquesta recerca es presentarien en directe des de la seva Facultat de Física a les 9 del matí del 4 de juliol. La UB va fer el seguiment en directe i obert al públic de la retransmissió que va realitzar l'Organització Europea per a la Recerca Nuclear (CERN), on es van presentar els darrers resultats dels experiments del Gran Col·lisionador d'Hadrons (LHC). L'expectació va fer que algun *l'istaire* destaqués que, després de totes les informacions publicades sobre un dels temes científics del moment, valia la pena matinar per conèixer en directe aquests resultats. Hi va haver qui va aprofitar per fer pedagogia lingüística reivindicant la correcta escriptura d'aquest

L'ACCC és membre de: World Federation of Science Journalists

European Union of Science Journalists' Associations

Federació d'Organitzacions Catalanes
Internacionalment Reconegudes

Confederación de Sociedades Científicas de España

Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació

EUSJA

FECYT
FUNDACIÓN ESPAÑOLA
PARA LA CIENCIA
Y LA TECNOLOGÍA

UCCG
RED DE UNIDADES DE
CULTURA CIENTÍFICA
Y DE LA INNOVACIÓN

fenomen: «molta gent [...] diu “bossó”, amb l'essa sorda, com si es tractés d'una bossa especialment grossa i masculinitzada [...]. Correctament és “bosó”, amb l'essa sonora, derivat de Bose, cognom».

El CERN també va ser protagonista a la llista per un altre fet. El passat dia 18 va ser el vintè aniversari de la primera foto penjada a Internet. Es tracta del grup musical les Horribles Cernettes, format per científiques del centre ubicat a Suïssa.

El grup de correu de l'ACCC és un espai on en ocasions aterren polèmiques relacionades amb l'activitat científica. Aquest mes vam conèixer, gràcies a un dels participants, que la revista *Science* es fa ressò del fet que Yoshitaka Fujii, anestesiològ japonès, va publicar 172 treballs de recerca presumptament falsos durant els darrers dinou anys. Els membres de la llista es preguntaven com és possible que aquesta quantitat d'articles científics hagués passat les habituals revisions. Hi va haver qui va preferir veure l'altra cara de la moneda destacant el fet positiu que «almenys la ciència ha destapat aquest frau».

Una altra de les polèmiques esmentades en aquest butlletí anteriorment va tornar a sortir a la llum: el vídeo promogut per la Comissió Europa «*Science, is a girl thing!*». Un llistaire va indicar que el va comentar amb alumnes del Campus Científic d'estiu de la UPC. El participant va apuntar que «els nois no van fer-hi gaire observacions» i, pel contrari, «les noies van destacar si la Comissió “les penia per ximples”». La contrapartida va ser un altre vídeo compartit on «noies amb corbes», segons una llistaire, «van fer un vídeo més engrescador» per promoure la presència femenina a l'activitat científica. Aquest segon vídeo es pot veure aquí: <http://bit.ly/JdV6Yi>

La llista també es va fer ressò del premi a «*Ciencia en acción*» que ha rebut el programa de TV3 «*Quèquicom*», dirigit per Jaume Vilalta, soci de l'ACCC. El jurat del certamen va atorgar el premi al programa per «la seva excel·lent capacitat divulgativa i la presentació atractiva en l'exposició de temes científics i per la realització tècnica del conjunt dels seus programes».

A l'espai de debat virtual de l'ACCC no només hi ha temps per a la ciència. De vegades hi

ha altres temes que són motiu de comentaris. És el cas del *currículum vitae* en vídeo d'una professora catalana que va quedar-se a l'atur i que va tenir molt d'èxit a la xarxa. Es va destacar la qualitat del vídeo, especialment la metàfora que l'autora va fer servir: a l'audiovisual es veuen les mans de la protagonista preparant galetes que simbolitzen els seus valors com a professional de l'ensenyament. Es pot veure el vídeo al següent enllaç: <http://bit.ly/N8M114>.

A través de la llista ens vam assabentar que *ARACiència*, el suplement de ciència del diari *Ara*, no sortirà fins al setembre, tal i com ho va confirmar la seva responsable, Mònica López-Ferrado, sòcia de l'ACCC. Aquesta informació va ser comunicada després que algun participant destaqués que el trobava a faltar.

Un dels temes que els participants de la llista de distribució van celebrar va ser la recent decisió del govern del Regne Unit d'obligar a difondre de franc els resultats de la recerca científica pagada amb diners estatals. Tot i que més d'un va defensar el lliure accés a aquest tipus d'informacions científiques, hi va haver qui va mostrar el seu escepticisme sobre aquesta mesura governamental.

Una de les notícies que va causar preocupació entre els llistaires va ser l'anunci dels problemes econòmics del CSIC, qui ha deixat de pagar factures per poder abonar les nòmines. El participant que va obrir el tema a debat el va titular «La nau s'enfonsa».

Hi ha determinats esdeveniments que, amb l'excusa de defensar la consciència mediambiental, només tenen ànim de lucre? Aquesta és la reflexió que es podria extreure després que algú es preguntés què hi ha darrere el «*Foro de Economía, Medio Ambiente y Empresa*», que tindrà lloc a Barcelona el 19 i 20 d'octubre. A l'esdeveniment, el convidat estrella serà l'exvicepresident nord-americà Al Gore. Es va destacar l'import «desmesurat» de les inscripcions i el fet que «si totes les entrades es venguessin, aconseguirien uns ingressos de més d'un milió d'euros». Algú va afegir que «els periodistes ambientals s'haurien de sentir incòmodes amb aquests tipus d'esdeveniments».

Un dels temes protagonistes durant la primavera va a tornar a la primera plana de la llista. Els participants van comentar que el ple del districte

L'ACCC és membre de: World Federation of Science Journalists

European Union of Science Journalists' Associations

Federació d'Organitzacions Catalanes
Internacionalment Reconegudes

Confederación de Sociedades Científicas de España

Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació

EUSJA

FECYT
FUNDACIÓN ESPAÑOLA
PARA LA CIENCIA
Y LA TECNOLOGÍA

UCCG
RED DE UNIDADES DE
CULTURA CIENTÍFICA
Y DE LA INNOVACIÓN

on se situa el que va ser l'observatori astronòmic de Josep Comas i Solà, casa que el científic va llegar a l'ajuntament de Barcelona «con destino a Observatorio popular, Grupo Escolar o institución cultural».

El juliol va acabar amb les manifestacions dels participants en la defensa del manteniment del programa de divulgació científica de COM Ràdio l' *Eureka!*, després que la direcció de l'emissora comunicés que l'espai no continuaria en antena.

El raconet de la llengua

Estiu, temps d'orxata

Per acomiadar el curs, i mentre lluitem contra la calor, tractarem del nom d'un tipus de beguda molt refrescant típica de la Mediterrània: l'**orxata** (fixeu-vos que l'equivalent castellà duu una h inicial: *horchata*). Tot i que l'orxata per excel·lència és l'orxata de xufla —i valenciana!—, en els seus orígens, el terme 'orxata' designava una beguda feta a partir d'altres components.

Segons el *Diccionari català-valencià-balear*, 'orxata' ve de l'italià 'orzata', que al seu torn vindria del terme llatí '*hordeata*' perquè era una beguda feta per maceració de l'ordi (*orzo*, en italià). Amb el temps, s'hi van afegir altres ingredients vegetals, com ara suc d'ametlles o llavors de melò o carabassa aixafades, espresmudes i filtrades, i tot endolcit amb sucre. Avui dia, l'*orzata* italiana es fa a base de benjuí (resina balsàmica que s'extreu d'una planta), essència d'ametlles amargants i extractes de vainilla i tarongina.

En principi, el terme català 'orxata' designava una beguda feta a base de xarop d'ametlles, que podia ser sol o dur altres llavors, com l'*orzata* italiana. Posteriorment es va introduir l'ús de la xufla, que va passar a ser l'ingredient principal de l'orxata. La xufla (o xufa, que a Barcelona sol pronunciar-se *txufa*) no és un fruit sec, com erròniament indica el *Diccionario de la Real Academia Española* en la definició del terme *horchata* (*bebida hecha con chufas u otros frutos, machacados...*), sinó un tubercle (o tubèrcul), és a dir una tija subterrània més o menys engruixida on la

Orxata amb fartons (foto: Raül Toran)

planta emmagatzema substàncies nutritives de reserva. Són tubercles de la planta *Cyperus esculentus*, denominada xuflera (o xufera).

Un altre refresc natural, molt tradicional al País Valencià, podria venir d'aquella *hordeata* llatina. És l'**aigua d'ordi** o **aigua de civada** (popularment, **aiguà civà**), segons les localitats. No és que en alguns llocs la facin a partir d'ordi i en d'altres a partir de civada. La diferència rau en el fet que, en algunes comarques valencianes, l'ordi (la planta gramínia *Hordeum vulgare*) és anomenat '**civada**', segurament per influència del castellà, que l'anomena '**cebada**'. Aleshores, què seria la nostra '**civada**'? Doncs una altra gramínia, *Avena sativa*, que en castellà anomenen '**avena**', com també ho fan en algunes comarques valencianes. Aquest embolic lingüístic demostra la conveniència i necessitat dels noms científics llatins per a denominar les espècies. L'existència d'un nom universal i exclusiu per a cada organisme, expressat en llatí, sigui quina sigui la llengua on apareix, resol qualsevol possible confusió.

El raconet de la llengua s'acomia fins al setembre, tot recomanant als lector i lectores, que recordin l'existència d'aquestes begudes tradicionals. Si us decidu per l'orxata, tingueu en compte les propietats del tubercle de la xufla que, segons indica Pius Font i Quer en el llibre *Plantas medicinales. El Dioscórides renovado*, «es

L'ACCC és membre de: World Federation of Science Journalists

European Union of Science Journalists' Associations

Federació d'Organitzacions Catalanes
Internacionalment Reconegudes

Confederación de Sociedades Científicas de España

Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació

EUSJA

calefaciente y desecante, expele las flatulencias, fortifica las entrañas, alivia los cólicos, provoca la orina y el menstuo, aprovecha para la hidropesía reciente, se reputa por cefálica y es buena para los vértigos y aturdimientos de cabeza». Bon estiu a tothom!

Mercè Piqueras

Els nous socis de l'ACCC

La Junta de l'ACCC no es va reunir durant el juliol. Els propers socis seran anunciats al setembre.

Si encara no ets soci, informa't al nostre web: <http://bit.ly/lw9KgH>

L'ACCC a Internet

Segueix-nos a:

Web: accc.cat

Twitter: twitter.com/ACCC

Facebook: facebook.com/ACCCcientifica

Flickr: flickr.com/photos/accc/

LinkedIn (empresa i grup):

linkd.in/ceddtJ

linkd.in/aaisv4

Vimeo: vimeo.com/accc

Entitats col·laboradores de l'ACCC

